

CENTRAL UNIVERSITY OF HARYANA

Even Semester Term End Examinations June 2022

Programme: M. A. Sanskrit

Session: 2021-22

Semester: IV

Max. Time: 3 Hours

Course Title: Prācyavaṅmayasya Viśiṣṭamadyayanam (2)

Max. Marks: 70

Course Code: SHSS SKT 1414 C 3104

निर्देशाः

१. प्रथम प्रश्ने सप्तविकल्पाः सन्ति। यथेच्छा केऽपि चत्वारः समाधेयाः । प्रति विकल्पः सार्धत्रयोऽङ्कात्मकोऽस्ति।

Instructions:

1. Question no. 1 has seven parts and students are required to answer any four. Each part carries three and half Marks.

२. २-५ प्रश्नेषु त्रयोविभागाः सन्ति, यथेच्छा द्वयोरेव उत्तरं लिखत । प्रतिविभागः सप्त-अङ्कात्मकोऽस्ति।

2. Question no. 2 to 5 have three parts and student are required to answer any two parts of each question. Each part carries seven marks.

आवश्यक-निर्देशः – सर्वे प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेनैव समाधेयाः।

Q 1.

(4X3.5=14)

- दर्शपौर्णमासयज्ञः
- अर्थशास्त्रम्
- पुराणं पञ्चलक्षणम्
- शारदालिपिः
- नृत्यज्ञः
- प्रयागप्रशस्तिः
- साहित्यिक-प्राकृतम्

Q 2.

(2X7=14)

- रामायणस्य सांस्कृतिकमहत्त्वं विशदयत ।
- महाभारतस्य उपजीव्यत्वं विवेचयत ।
- पञ्चमहायज्ञान् विशदयत ।

Q3.

(2X7=14)

- संस्कृत-आङ्ग्ल शब्दकोशानि
- वैदिक-पदानुक्रमकोश-ग्रन्थानि
- शब्दकल्पद्रुमः वाचस्पत्यम् च

Q 4.

(2X7=14)

- ब्राह्मीलिपेः उद्भवः विकासञ्च विवेचयत ।
- प्राकृत-भाषायाः उद्भव-विकाससम्बन्धी मतानां समीक्षां कुरुत ।

c) गिरनार-शिलालेखस्य महत्त्वं विवेचयत ।

Q 5.

(2X7=14)

a) प्राकृत-भाषायाः विशिष्टत्वं विशदयत ।

b) प्राचीनभारतस्य प्रमुखलिपिनां विवेचनं कुरुत ।

c) यज्ञस्य पर्यावरणीयमहत्त्वम् ।

CENTRAL UNIVERSITY OF HARYANA

Even Semester Term End Examinations June 2022

Programme: M. A. Sanskrit

Session: 2021-22

Semester: IV

Max. Time: 3 Hours

Course Title: Kāvyaśāstram

Max. Marks: 70

Course Code: SHSS SKT 14C 18 SE 3104

निर्देशाः

१. प्रथम प्रश्ने सप्तविकल्पाः सन्ति। यथेच्छा केऽपि चत्वारः समाधेयाः। प्रति विकल्पः सार्धत्रयोऽङ्कात्मकोऽस्ति।

Instructions:

1. Question no. 1 has seven parts and students are required to answer any four. Each part carries three and half Marks.

२. २-५ प्रश्नेषु त्रयोविभागाः सन्ति, यथेच्छा द्वयोरेव उत्तरं लिखत। प्रतिविभागः सप्त-अङ्कात्मकोऽस्ति।

2. Question no. 2 to 5 have three parts and student are required to answer any two parts of each question. Each part carries seven marks.

आवश्यक-निर्देशः – सर्वे प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेनैव समाधेयाः।

Q 1.

(4×3.5=14)

- काव्यविधायाः किमधिकरणं ? कः शिष्यः अभ्यस्तवान् ?
- काव्यमीमांसाया अष्टादशाधिकरणानां नामानि लिखत।
- रसगङ्गाधरस्य कर्ता कः? तस्य स्थितिकालः कः?
- रसगङ्गाधरस्य मङ्गलश्लोकं लिखत।
- आचार्यमम्मटानुसारेण पददोषाः कियन्तः सन्ति ?
- "वक्रोक्तिजीवितम्" इति ग्रन्थः कीदृशोऽस्ति।
- आचार्यभामहः वक्रोक्तिविषये किमाह?

Q 2.

(2×7=14)

- काव्यप्रकाशानुसारेण रसदोषाः कतिविधाः ? विस्तृतं वर्णनं कुरुत।
- आचार्यमम्मटानुसारेण वाक्यदोषाः कति प्रकारकाः सन्तीति ? विस्तृतं वर्णयत।

c) काव्यप्रकाशस्य सप्तमोल्लासस्य सारं लिखत।

Q 3.

(2×7=14)

a) रसगङ्गाधरस्य प्रथमाननस्य सारं लिखत।

b) पण्डितराजमतेन कीदृशः शब्दार्थः काव्यम् ? इति प्रतिपादयत।

c) पण्डितराज जगन्नाथमते काव्यं कतिधा ? सविस्तरं लिखत।

Q 4.

(2×7=14)

a) आचार्यकुन्तकस्य वक्रोक्तिजीवितस्य सामान्यं परिचयं लिखत।

b) कुन्तकानुसारं मध्यममार्गः कः? व्याख्यायत।

c) आचार्यकुन्तकमतानुसारेण वक्रोक्तिशब्दस्य वाच्यार्थः कः? व्याख्यायत।

Q 5.

(2×7=14)

a) राजशेखरस्य मतानुसारं काव्यपुरुषस्य उत्पत्तिः कथं जाता ? वर्णयत।

b) काव्यमीमांसायाः चतुर्थाध्यायपर्यन्तं सारं लिखत।

c) राजशेखरानुसारेण प्रतिभायाः कति प्रकाराः सन्ति ? लिखत।

CENTRAL UNIVERSITY OF HARYANA

Even Semester Term End Examinations June 2022

Programme: M. A. Sanskrit

Session: 2021-22

Semester: I

Max. Time: 3 Hours

Course Title: SAMHITĀ UPANIṢAT CA

Max. Marks: 70

Course Code: SHSS SKT 1101 C 3104

Instructions:

1. Question no. 1 has seven parts and students are required to answer any four. Each part carries three and half Marks.

2. Question no. 2 to 5 have three parts and student are required to answer any two parts of each question. Each part carries seven marks.

आवश्यक-निर्देश: – सर्वे प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेनैव समाधेयाः।

Q 1.

(4X3.5=14)

- इन्द्रस्य विशेषणम्
- रुद्रदेवतस्य स्वरूपम्
- सोमः
- सरमा-पणि-संवादः
- इन्द्र (२.१२) इति सूक्तस्य ऋषिः छन्दः देवता च निरूप्यन्ताम् ।
- “तेन त्यक्तेन भुञ्जीथाः” इति विवेचयत्।
- “माता भूमि पुत्रोऽहं पृथिव्या” इति विवेचयत्।

Q 2.

(2X7=14)

- वैदिकमन्त्रेषु प्रकृतिपूजनं स्वकीयया गिरा विमृशत ।
- इन्द्रसूक्तमनुसृत्य इन्द्रस्य चारित्रिकं वैशिष्ट्यं प्रतिपादयत ।
- उषसो वैशिष्ट्यानि निपुणं निरूप्यन्ताम् ।

Q3.

(2X7=14)

- भवदधीतस्य पुरुषसूक्तस्य दार्शनिकतत्त्वं संक्षेपेण प्रतिपादयत ।
- हिरण्यगर्भसूक्तस्य दार्शनिक महत्त्वं प्रतिपादयत ।
- नासदीयसूक्तस्य दार्शनिक महत्त्वं प्रतिपादयत ॥

Q 4.

(2X7=14)

- शिवसङ्कल्पसूक्तमाश्रित्य मनसः स्वरूपं निरूप्यताम् ।
- अथर्ववेदगतस्य पृथिवीसूक्तस्य महत्त्वं प्रतिपाद्यताम् ।
- साम्प्रतिके सन्दर्भे वैदिकशिक्षाया उपयोगं महत्त्वञ्च पर्यालोचयत ।

Q 5.

(2X7=14)

- केनोपनिषदः नामसार्थक्यं तत्रत्यं विषयवस्तु च संक्षेपेण प्रतिपाद्यताम् ।
- ईषोपनिषदमनुसृत्य विद्याविद्ययोः स्वरूपं निर्णयिताम् ।
- “कुर्वन्नेवेह कर्माणि जिजीविषेच्छतं समाः” - इति मन्त्रमाश्रित्य कर्मसिद्धान्तः प्रतिपादनीयः ।

CENTRAL UNIVERSITY OF HARYANA

Even Semester Term End Examinations June 2022

Programme: M.A. Sanskrit

Session: 2021-22

Semester: IV

Max. Time: 3 Hours

Course Title: Samskr̥takavayaḥ Kāvyaśāstraṅca (2)

Max. Marks: 70

Course Code: SHSS SKT 1415 C 3104

निर्देशाः

१. प्रथम प्रश्ने सप्तविकल्पाः सन्ति। यथेच्छा केऽपि चत्वारः समाधेयाः। प्रति विकल्पः सार्धत्रयोऽङ्कात्मकोऽस्ति।
Instructions:

1. Question no. 1 has seven parts and students are required to answer any four. Each part carries three and half Marks.

२. २-५ प्रश्नेषु त्रयोविभागाः सन्ति, यथेच्छा द्वयोरेव उत्तरं लिखत। प्रतिविभागः सप्त-अङ्कात्मकोऽस्ति।

2. Question no. 2 to 5 have three parts and student are required to answer any two parts of each question. Each part carries seven marks.

आवश्यक-निर्देशः – सर्वे प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेनैव समाधेयाः।

Q 1.

(4X3.5=14)

- a) इन्द्रवज्रा
- b) स्रग्धरा
- c) ध्वनिः
- d) विशेषोक्तिः
- e) उत्प्रेक्षा
- f) अभिराजो राजेन्द्रमिश्रः
- g) दृष्टान्तः

Q 2.

(2X7=14)

- a) ध्वनेः आत्मा काव्यस्य इति विषयं विशदतया विवेचयत्।
- b) काव्यशास्त्रे आनन्दवर्धनस्य किं अवदानम् ?
- c) “भाक्तमाहुस्तमन्ये” इत्यस्य अभिप्रायं विशदयत्।

Q3.

(2X7=14)

- a) मन्दाक्रान्ता वसन्ततिलका च छन्दसाम् सोदाहरणम् विवेचयत्।
- b) वंशस्थम् शिखरिणी च छन्दसाम् लक्षणोदाहरणसहितं विवेचयत्।
- c) उपमा अर्थान्तरन्यासः च अलङ्काराणां सोदाहरणम् स्पष्टयत्।

Q 4.

(2X7=14)

- a) शिवराजविजयस्य महत्त्वं स्पष्टयत्।

b) पण्डिता क्षमारावस्य संस्कृत साहित्ये योगदानम् ।

c) आधुनिक संस्कृतसाहित्यस्य प्रमुख कवयः ।

Q 5.

(2X7=14)

a) पाश्चात्य काव्यशास्त्रे अरस्तूमहोदयस्य किं अवदानम् ?

b) पाश्चात्य काव्यशास्त्रे लान्जाइनस् महोदयस्य योगदानम् ।

c) पाश्चात्य काव्यशास्त्रस्य प्रमुख आचार्याः ।

CENTRAL UNIVERSITY OF HARYANA

Even Semester Term End Examinations June 2022

Programme: M. A. Sanskrit

Session: 2021-22

Semester: I

Max. Time: 3 Hours

Course Title: SAMHITĀ UPANIṢAT CA

Max. Marks: 70

Course Code: SHSS SKT 1101 C 3104

Instructions:

1. Question no. 1 has seven parts and students are required to answer any four. Each part carries three and half Marks.

2. Question no. 2 to 5 have three parts and student are required to answer any two parts of each question. Each part carries seven marks.

आवश्यक-निर्देश: – सर्वे प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेनैव समाधेयाः।

Q 1.

(4X3.5=14)

- इन्द्रस्य विशेषणम्
- रुद्रदेवतस्य स्वरूपम्
- सोमः
- सरमा-पणि-संवादः
- इन्द्र (२.१२) इति सूक्तस्य ऋषिः छन्दः देवता च निरूप्यन्ताम् ।
- “तेन त्यक्तेन भुञ्जीथाः” इति विवेचयत्।
- “माता भूमि पुत्रोऽहं पृथिव्या” इति विवेचयत्।

Q 2.

(2X7=14)

- वैदिकमन्त्रेषु प्रकृतिपूजनं स्वकीयया गिरा विमृशत ।
- इन्द्रसूक्तमनुसृप्य इन्द्रस्य चारित्रिकं वैशिष्ट्यं प्रतिपादयत ।
- उषसो वैशिष्ट्यानि निपुणं निरूप्यन्ताम् ।

Q3.

(2X7=14)

- भवदधीतस्य पुरुषसूक्तस्य दार्शनिकतत्त्वं संक्षेपेण प्रतिपादयत ।
- हिरण्यगर्भसूक्तस्य दार्शनिक महत्त्वं प्रतिपादयत ।
- नासदीयसूक्तस्य दार्शनिक महत्त्वं प्रतिपादयत ॥

Q 4.

(2X7=14)

- शिवसङ्कल्पसूक्तमाश्रित्य मनसः स्वरूपं निरूप्यताम् ।
- अथर्ववेदगतस्य पृथिवीसूक्तस्य महत्त्वं प्रतिपाद्यताम् ।
- साम्प्रतिके सन्दर्भे वैदिकशिक्षाया उपयोगं महत्त्वञ्च पर्यालोचयत ।

Q 5.

(2X7=14)

- केनोपनिषदः नामसार्थक्यं तत्रत्यं विषयवस्तु च संक्षेपेण प्रतिपाद्यताम् ।
- ईषोपनिषदमनुसृत्य विद्याविद्ययोः स्वरूपं निर्णयताम् ।
- “कुर्वन्नेवेह कर्माणि जिजीविषेच्छतं समाः” - इति मन्त्रमाश्रित्य कर्मसिद्धान्तः प्रतिपादनीयः ।

CENTRAL UNIVERSITY OF HARYANA

Even Semester Term End Examinations June 2022

Programme: M. A. Sanskrit

Session: 2021-22

Semester: I

Max. Time: 3 Hours

Course Title: SAMHITĀ UPANIṢAT CA

Max. Marks: 70

Course Code: SHSS SKT 1101 C 3104

Instructions:

1. Question no. 1 has seven parts and students are required to answer any four. Each part carries three and half Marks.

2. Question no. 2 to 5 have three parts and student are required to answer any two parts of each question. Each part carries seven marks.

आवश्यक-निर्देश: - सर्वे प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेनैव समाधेयाः।

Q 1.

(4X3.5=14)

- अग्निदेवस्य स्वरूपम्
- विष्णुः (१.१५४)
- सोमः
- सरमा-पणि-संवादः
- अग्निः (१.१) इति सूक्तस्य ऋषिः छन्दः देवता च निरूप्यन्ताम्
- ब्रह्मचर्यसूक्तस्य सामान्य परिचयः
- “माता भूमि पुत्रोऽहं पृथिव्या” इति विवेचयत्

Q 2.

(2X7=14)

- वरुणसूक्तमाश्रित्य वरुणस्य वैशिष्ट्यं वर्णयत ।
- अग्निसूक्ते विहितं अग्निदेवतस्य स्वरूपं प्रतिपादयत ।
- वैदिकदेवतावैशिष्ट्यं प्रतिपादयत ।

Q3.

(2X7=14)

- नासदीयसूक्तस्य दार्शनिकतत्त्वं स्वकीयया गिरा स्फुटीकुरुत।
- हिरण्यगर्भसूक्तस्य दार्शनिक महत्त्वं प्रतिपादयत ।
- पुरुषसूक्तस्य दार्शनिक महत्त्वं प्रतिपादयत ।

Q 4.

(2X7=14)

- शिवसङ्कल्पसूक्तमाश्रित्य मनसः स्वरूपं निरूप्यताम् ।
- भूमिसूक्तस्य महत्त्वं प्रतिपाद्यताम् ।
- वेदेषु पर्यावरणविषयकचिन्तनम् ।

Q 5.

(2X7=14)

- केनोपनिषदः नामसार्थक्यं तत्रत्यं विषयवस्तु च संक्षेपेण प्रतिपाद्यताम् ।
- ईषोपनिषदमनुसृत्य विद्याविद्ययोः स्वरूपं निर्णयताम् ।
- “कुर्वन्नेवेह कर्माणि जिजीविषेच्छतं समाः” - इति मन्त्रमाश्रित्य कर्मसिद्धान्तः प्रतिपादनीयः ।

CENTRAL UNIVERSITY OF HARYANA

Even Semester Term End Examinations June 2022

Programme: M. A. Sanskrit

Session: 2021-22

Semester: I

Max. Time: 3 Hours

Course Title: KĀVYĀM NĀṬAKĀM CA

Max. Marks: 70

Course Code: SHSS SKT 1104 C 3104

Instructions:

1. Question no. 1 has seven parts and students are required to answer any four. Each part carries three and half Marks.

2. Question no. 2 to 5 have three parts and student are required to answer any two parts of each question. Each part carries seven marks.

आवश्यक-निर्देश: – सर्वे प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेनैव समाधेयाः।

Q 1. (4X3.5=14)

- देवऋषिनारदस्य चरित्रचित्रणम् कुरुत ।
- 'याच्ना मोघा वरमधिगुणा नाधमे लब्धकामा' सूक्तीं व्याख्यायत ।
- अल्कापूरीनगर्याः वर्णनं कुरुत ।
- रामगिरिपर्वतस्य महत्त्वं सविस्तरं वर्णयत ।
- लव-चंद्रकेतोः संग्रामं वर्णयत ।
- पटुपाकप्रतीकाशो रामस्य करुणो रसः इति कस्योक्तिरिति व्याख्यायत ।
- कौशल्या-जनक-योगविषयः कस्मिन्ङ्क आयाति, व्याख्यायत ।

Q 2. (2X7=14)

- माघे संति त्रयो गुणाः इत्युक्तिं स्पष्टयन् व्याख्यायत ।
- 'मेघे माघे गतं वयः' उक्तेः सार्थकतां प्रतिपादयत ।
- नवानघोऽधो बृहतः पयोधरान् समूढकपूरपरागपाण्डुरम् ।

क्षणम् क्षणोत्क्षिप्तगजेन्द्रकृतिना स्फुटोपम भूतिसितेन शम्भुना ॥

पद्यांशस्यास्य सप्रसंगव्याख्या विधेया ।

Q3. (2X7=14)

- वैदर्भीरीतिसन्दर्भे कालिदासो विशिष्यत इत्युक्तिं सोदाहरणं स्पष्टयत ।
- उत्तररामचरिते प्रकृति वर्णनमिति विषयं साधयत ।
- उत्तररामचरितमधिकृत्य भवभूतेः भाषाशैलीं वर्णयत ।

Q 4. (2X7=14)

- भवभूतेः रचनान् गणयन् उत्तररामचरितस्य सर्वेषामङ्कानां संक्षिप्तं सामान्यं परिचयं लिखत ।
- उत्तररामचरितस्य पात्राणां सामान्यं परिचयं लिखत ।
- भवभूतेः उत्तररामचरितस्य करुणरसप्रधानतामधिकृत्य सविस्तरं लिखत ।

Q 5. (2X7=14)

- a) कालिदासस्य रचनान् गणयन् तस्य भाषावैशिष्ट्यं च प्रतिपादयत ।
- b) मेघदूते समागतं मेघस्य मार्गं वर्णयन् नद्याः वर्णनमपि लिखत ।
- c) पूर्वमेघदूतस्य सारं भाषाशैलीं च सविस्तरं वर्णयत ।

CENTRAL UNIVERSITY OF HARYANA

Even Semester Term End Examinations June 2022

Programme: M. A. Sanskrit

Session: 2021-22

Semester: I

Max. Time: 3 Hours

Course Title: KĀVYĀM NĀṬAKĀM CA

Max. Marks: 70

Course Code: SHSS SKT 1104 C 3104

Instructions:

1. Question no. 1 has seven parts and students are required to answer any four. Each part carries three and half Marks.

2. Question no. 2 to 5 have three parts and student are required to answer any two parts of each question. Each part carries seven marks.

आवश्यक-निर्देश: – सर्वे प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेनैव समाधेयाः।

Q 1. (4X3.5=14)

- देवऋषिनारदस्य चरित्रचित्रणम् कुरुत ।
- 'याच्ना मोघा वरमधिगुणा नाधमे लब्धकामा' सूक्तीं व्याख्यायत ।
- अल्कापूरीनगर्याः वर्णनं कुरुत ।
- रामगिरिपर्वतस्य महत्त्वं सविस्तरं वर्णयत ।
- लव-चंद्रकेतोः संग्रामं वर्णयत ।
- पटुपाकप्रतीकाशो रामस्य करुणो रसः इति कस्योक्तिरिति व्याख्यायत ।
- कौशल्या-जनक-योगविषयः कस्मिन्ङ्क आयाति, व्याख्यायत ।

Q 2. (2X7=14)

- माघे संति त्रयो गुणाः इत्युक्तिं स्पष्टयन् व्याख्यायत ।
- 'मेघे माघे गतं वयः' उक्तेः सार्थकतां प्रतिपादयत ।
- नवानघोऽधो बृहतः पयोधरान् समूढकपूरपरागपाण्डुरम् ।

क्षणम् क्षणोत्क्षिप्तगजेन्द्रकृतिना स्फुटोपम भूतिसितेन शम्भुना ॥

पद्यांशस्यास्य सप्रसंगव्याख्या विधेया ।

Q3. (2X7=14)

- वैदर्भीरीतिसन्दर्भे कालिदासो विशिष्यत इत्युक्तिं सोदाहरणं स्पष्टयत ।
- उत्तररामचरिते प्रकृति वर्णनमिति विषयं साधयत ।
- उत्तररामचरितमधिकृत्य भवभूतेः भाषाशैलीं वर्णयत ।

Q 4. (2X7=14)

- भवभूतेः रचनान् गणयन् उत्तररामचरितस्य सर्वेषामङ्कानां संक्षिप्तं सामान्यं परिचयं लिखत ।
- उत्तररामचरितस्य पात्राणां सामान्यं परिचयं लिखत ।
- भवभूतेः उत्तररामचरितस्य करुणरसप्रधानतामधिकृत्य सविस्तरं लिखत ।

Q 5. (2X7=14)

- a) कालिदासस्य रचनान् गणयन् तस्य भाषावैशिष्ट्यं च प्रतिपादयत ।
- b) मेघदूते समागतं मेघस्य मार्गं वर्णयन् नद्याः वर्णनमपि लिखत ।
- c) पूर्वमेघदूतस्य सारं भाषाशैलीं च सविस्तरं वर्णयत ।

